

MAKE RAMAKE RAMAKE RAMAKE RA
EMAKEREMAKEREMAKEREMAKER
RAMAKERAMAKERAMAKERAMAKE
ERAMAKERAMAKERAMAKERAMAK
KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA
MAKERAMAKERAMAKERAMAKERRA
EMAKEREMAKEREMAKEREMAKER
RAMAKERAMAKERAMAKERAMAKE
ERAMAKERAMAKERAMAKERAMAK
KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA

MAATILATALOUDEN
KEHITTÄMISRAHASTO

TILIN-
PÄÄTÖS

MAKERA
2023

KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA
MAKERAMAKERAMAKERAMAKERRA
EMAKEREMAKEREMAKEREMAKER
RAMAKERAMAKERAMAKERAMAKE
ERAMAKERAMAKERAMAKERAMAK
KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA
MAKERAMAKERAMAKERAMAKERRA
EMAKEREMAKEREMAKEREMAKER
RAMAKERAMAKERAMAKERAMAKE
ERAMAKERAMAKERAMAKERAMAK
KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA
MAKERAMAKERAMAKERAMAKERRA
EMAKEREMAKEREMAKEREMAKER
RAMAKERAMAKERAMAKERAMAKE
ERAMAKERAMAKERAMAKERAMAK
KERAMAKERAMAKERAMAKERAMA

Sisällysluettelo

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)	3
Tunnusluvut, Milj.€.....	3
1. Toimintakertomus	4
1.1. Johdon katsaus	4
1.2. Vaikuttavuus	6
1.2.1. Toiminnan vaikuttavuus	6
1.3. Toiminnallinen tehokkuus	8
1.4. Tuotokset ja laadunhallinta	9
1.4.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	9
1.5. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	16
1.6. Tilinpäätösanalyysi	17
1.6.1. Rahoituksen rakenne.....	17
1.6.2. Käyttösuunnitelman toteutuminen.....	18
1.6.3. Tuotto- ja kululaskelma	19
1.6.4. Tase	20
1.6.5. Rahaston rahoituslaskelma	23
1.7. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	24
1.8. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	24
2. Tuotto- ja kululaskelma	25
3. Tase	26
4. Rahoituslaskelma	27
5. Liitetiedot.....	28
6. Allekirjoitukset	39

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)

Maatilatalouden kehittämisrahaston tarkoituksena on parantaa maatilatalouden rakennetta, edistää maaseutuelinkeinoja, parantaa maaseudun elinolosuhteita ja toimentulomahdollisuuksia.

	Hallinnonala Maa- ja metsätalousministeriö	Johtokunta 1.1.2023-31.12.2023	
 <p>Säädösperusta Laki maatilatalouden (657/1966)</p>		<p>Minna-Mari Kaila (pj.), Jani Lehto (vpj.), Jyri Inha, Maija Kaukonen, Sanna Koivumäki, Marjatta Koskinen, Juha Lappalainen, Jonas Laxåback, Esko Leinonen</p> 	<p>Varojen muodostuminen Määrärahasiirto valtion talousarviosta, lainojen korot ja lyhennykset</p> <p>Varojen käyttö Investointi- ja muut avustukset, valtiontakaukset</p>

Tunnusluvut, Milj.€

	2023	2022	
Tuotot	3,40	2,20	
Kulut	19,60	36,70	
Varoja käytettävissä	138,10	146,40	
Lainojen korot ja lyhennykset	3,70	5,20	
Siirto talousarviosta	0,00	43,70	
Edelliseltä vuodelta siirtyneet sitomattomat varat	131,10	97,80	
Muut tulot	1,40	1,40	
Taseen loppusumma	337,30	353,90	
josta pitkäaikaiset lainasaamiset	9,50	12,60	
Taseen ulkopuoliset vastuut	96,90	123,30	
Menoja sidottiin	23,90	17,60	
josta avustuksia	21,30	14,90	
Investointiavustuspäätöksiä (kpl)	408	167	

1. Toimintakertomus

1.1. Johdon katsaus

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (jäljempänä *CAP-suunnitelma*) rahoituskaudella 2023–2027 maatalouden investointiavustukset rahoitetaan pääosin EU-osarahoitteisina valtion talousarviosta. Vielä vuonna 2020 maatilatalouden kehittämisrahastosta (jäljempänä *Makera*) rahoitettiin lähes sadalla miljoonalla eurolla kokonaan kansallisesti maatalouden investointeja. Makerasta rahoitetaan kansallisesti osana CAP-suunnitelmaa maatalojen energiatuotantoon ja – käyttöön sekä huoltovarmuuteen liittyviä investointeja 28,0 miljoonalla eurolla. Porotalouden tukeksen sijaan myönnetään kokonaan kansallisena Makerasta erillään CAP-suunnitelmasta mm. elinkeinonharjoittajan investointitukena ja nuoren elinkeinonharjoittajan aloitustukena.

Makeran kulutusmenoista maksettavien avustusten määrän pienentyessä Makerasta osoitettava maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitus on noussut Makeran käyttösuunnitelman kulutusmenojen menokohteista määrällisesti keskeiseksi menoeräksi; vuosittainen osuus on viime vuosina ollut 5,0 miljoonaa euroa. Lisäksi Makerasta myönnetään valtioneuvoston maa- ja porotalouden investoinneille. Valtioneuvoston vastuut hoidetaan Makeran varoin.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Makerasta myönnettävät avustukset tulivat valtiontalouden kehityksen piiriin:

”Kehityksen piiriin liitetään Valtion asuntorahaston ja Maatilatalouden kehittämisrahaston talous siltä osin, kuin talousarvion perusteluissa otetaan kantaa niiden menojen määriin. Tältä osin siirrot talousarviosta näihin rahastoihin jäävät vastaavasti kehityksen ulkopuolelle.”
(Liite A. Kehyssääntö, kappale 10)

Kirjaus tarkoittaa käytännössä sitä, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokan julkisen talouden suunnitelmassa todetaan nelivuotisen kehyskauden avustustaso (Makeran kulutusmenoihin kuuluvat avustukset). Tämän perusteella valtion vuotuisessa talousarviossa tarkastellaan tarpeellisin osin kyseisiä avustuksia ja niiden tasoa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan ei sisälly linjauksia Makeran pääomittamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö osoitti 15.6.2023 varoja valtion vuoden 2023 talousarvion momentille 30.10.40 (Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset) myönnetystä määrärahasta maatalouden energiainvestointeihin, ympäristön tilaa ja kestävä tuotantoa sekä eläinten hyvinvointia ja bioturvaa edistäviin investointeihin. Avustusta oli kuitenkin jo ensimmäisellä tukijaksolla haettu osoitettua määrää enemmän, joten osassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa jouduttiin tekemään kielteisiä tukipäätöksiä energiainvestointeihin varojen puutteen vuoksi. Makeran johtokunta päätti osoittaa 28.9.2023 maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007 jäljempänä, *rakennetukilaki*) mukaisesti maatalojen energiatuotantoon liittyviin investointeihin yhteensä 18,0 miljoonaa euroa. Päätös on pääministeri Petteri Orpon hallituksen 19.9.2023 budjettiriihessä tekemän pöytäkirjamerkinnän mukainen:

” Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) käyttösuunnitelman muutoksella 18,0 miljoonaa euroa kohdennettaisiin CAP-suunnitelman mukaisesti maatalouden investointiavustuksiin, energiainvestointien varmistamiseksi.”

Kyseisestä rahoituksesta maatalouden energiainvestointeihin myönnettiin 8,4 miljoonaa euroa.

Makerasta myönnettiin avustuksia yhteensä 12,74 miljoonaa euroa. Yhteensä Makeran varoja sidottiin kertomusvuonna 23,9 miljoonaa euroa. Käytettävissä olevia varoja kertyi 138,06 miljoonaa euroa, kun varoihin lasketaan mukaan vuodelta 2022 siirtyneet sitomattomat varat.

Maatalouden äkillisesti heikentyneeksi nähdyssä kannattavuus- ja maksuvalmiustilanteessa pääministeri Petteri Orpon hallitus kirjasi pöytäkirjamerkintöihin 19.9.2023 budjettiriihen yhteydessä:

”Otetaan käyttöön maatilojen maksuvalmiuslainat enintään 15 miljoonalla eurolla. Tarve maksuvalmiuden voi korostua erityisesti niillä tiloilla, joiden merkitys tulevaisuuden ruuan tuotannolle on suur”.

Makeran johtokunta päätti 28.9.2023 valtioneuvostokausista maatilojen maksuvalmiuslainoille annetun lain (232/2019) mukaisten maatalouden maksuvalmiuslainojen valtioneuvoston käyttöönotosta. Ruokavirasto avasi haun maksuvaikeuksissa oleville maataloille 13.10.2023. Lain mahdollistamia valtioneuvoston takauksia myönnettiin Makerasta 2,9 miljoonaa euroa 3,6 miljoonan euron lainapääomalle. Maksuvalmiuslainoissa on normaalia korkeampi riski takaustappioiden toteutumiselle, koska maksuvalmiuslainat myönnetään tiloille, jotka ovat erityisissä tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa.

Makeran käyttösuunnitelma vuodelle 2024 sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2025–2028 hyväksyttiin rahaston johtokunnassa 26.10.2023. Vuonna 2024 on Makeran käyttösuunnitelmassa osoitettu sijoitusmenoihin 2,60 miljoonaa euroa ja kulutusmenoihin 12,99 miljoonaa euroa vuoden 2024 käyttösuunnitelman menot olivat kokonaisuudessaan 15,59 miljoonaa euroa.

Makeran toimintaa on kehitetty viime vuosina tarkastelemalla menojen mahdollisia uusia rahoituslähteitä sekä kehittämällä rahaston toiminnasta tiedottamista. Erikseen on mahdollista arvioida, voisiko Makeraa käyttää maatilojen riskienhallinnassa tai muunlaisessa rahoitustoiminnassa.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut työryhmän, jonka tarkoituksena on ollut selvittää mahdollisuuksia luoda sika-alan salmonellavahinkoja varten toimiva riskinhallintaratkaisu. Hankkeen tarkoituksena on ollut muun muassa selvittää käytännön edellytykset ja toimintavaihtoehdot toteutettavat riskienhallintaa sikatiloilla esiintyvien salmonellatartuntojen ja niistä aiheutuvien saneeraus- ja tuotantotappioiden varalle. Hankkeessa on kartoitettu muun muassa vakuutusurvaan sekä valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston toteuttamiseen perustuvia vaihtoehtoja, jolloin tarkasteluun sisältyy myös kyseisen tyyppisten rahastotoimintojen toteuttaminen Makeran kautta. Rahastoon kerättäisiin maksuja sikatuottajilta ja rahastosta korvattaisiin sikatilojen salmonellatapausten aiheuttamia kustannuksia ja menetyksiä.

Parhailaan selvitetään myös valtion hallinnoiman peltopankin toteuttamisen mahdollisuuksia. Sillä mahdollistettaisiin maatalouden ilmastotavoitteiden toteutumista mm. pellonraivauksien vähentämisen ja tuotantopanosten tehokkaamman käytön kautta. Peltopankki voisi olla myös työkalu runsaspäästöisten peltojen ohjaamisessa ilmastoystävällisempiin viljelymuotoihin. Peltopankki-pilotin maanostotoiminta Makerasta ajoittuu vuosille 2023- 2025 ja tuloksia pilotin onnistumisesta on mahdollista saada vuoden 2026 aikana.

Rahaston nykyisen johtokunnan toimikausi alkoi vuoden 2023 alusta.

Johtokunnan kokoonpano oli vuoden 2023 lopussa seuraava:

Puheenjohtaja		Varapuheenjohtaja	
osastopäällikkö	Minna-Mari Kaila	johtaja	Jani Lehto
Jäsenet		Pysyvät asiantuntijat	
lainsäädäntöneuvos	Jyri Inha	asiakkuusjohtaja	Risto Savolainen
lainsäädäntöneuvos	Maija Kaukonen	asiantuntija	Virpi Myllykoski
neuvotteleva virkamies	Sanna Koivumäki	yksikön päällikkö	Timo Lehtiniemi
erityisasiantuntija	Marjatta Koskinen	johtaja, maa- ja metsätalousasiakkaat	Teppo Pöllänen
tutkimuspäällikkö	Juha Lappalainen	johtaja	Kirsi Tossavainen
toiminnanjohtaja	Jonas Laxåback		
yksikönjohtaja	Esko Leinonen		
Johtokunnan sihteeri			
erityisasiantuntija	Aulis Kuusela		
maaseutuekonomisti	Saara Meurasalo		

Makeran johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana kaksi kertaa.

1.2. Vaikuttavuus

1.2.1. Toiminnan vaikuttavuus

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisiksi vaikuttavuustavoitteiksi on asetettu mm. maaseudun säilyttäminen elinvoimaisena paikkana asua ja yrittää, biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kilpailukykyisen kasvun edellytysten varmistaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä vastuullisuus. Rakennetukien ensisijaisena tavoitteena on maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyyn turvaaminen. Makeraan on osoitettu aikaisempina vuosina merkittävä määrä lisärahoitusta, jolla on turvattu tuotantorakennetta parantavien, kustannuksia vähentävien sekä uuden teknologian ja prosessien käyttöönottoa tukevien investointien rahoitus ja panostettu

erityisesti ympäristön tilaa, eläinten hyvinvointia sekä uusiutuvan energian käyttöä edistävien investointien rahoitukseen.

Maatalouden alkutuottajat voivat hyödyntää investointien mahdollistajana Makerasta kokonaan kansallisesti rahoitettavia takauksia ja rahoituksen luonteesta johtuen yhdistää niitä EU:n maaseuturahastosta avustuksina myönnettävään tukeen. Maatalouden rakennetukien mukaisten investointien turvaamiseksi myönnettyjen takausten rahastolle aiheuttama tappioriski vaikuttaa olevan verrattain pieni, mutta maaseutuyrittäjälle takaus voi olla ratkaiseva tekijä investoinnin toteutumiselle. Maa- ja metsätalousministeriössä ei ole tehty päätöstä osoittaa EU:n maaseuturahaston varoja rahoitusinstrumenttien käyttöön vuosille 2023–2027. Makerasta kokonaan kansallisesti myönnettävien maatalouden investointeihin kohdennettujen takausten rooli tulee jatkossa korostumaan investointien toteutumisessa entisestään.

Maatilojen, erityisesti kotieläintilojen määrän väheneminen jatkuu edelleen varsin nopeana. Maatalouden rakenteen ja tuottavuuden kehittämisessä investoinnit ovat ratkaisevassa asemassa.

Investoinneilla korvataan tuotannosta poistuvaa kapasiteettia, jotta turvattaisiin kotimainen elintarviketuotanto. Samalla kun siirrytään entistä ajanmukaisemman ja tehokkaamman teknologian käyttöön, voidaan myös parantaa tuotannon tehokkuutta, työn tuottavuutta, eläinten hyvinvointia ja yrittäjän jaksamista huomioiden entistä laajemmin ympäristöasiat ja esimerkiksi panostaa uusiutuvan energian käyttöön. Suuntaamalla tukea investointeihin tuki ohjautuu tulevaisuuteen panostaville ja toimintaa aktiivisesti kehittäville tiloille.

Tilojen keskikoko niin pinta-alan, eläinmäärien kuin tilakohtaisten tuotantomäärien perusteella mitattuna on kasvanut. Tilamäärän vähenemisestä huolimatta tuotannon kokonaismäärä on pysynyt lähes ennallaan. Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen *Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030* (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 19/2017) mukaan maatalouden investoinnit ovat moottori, joka pitää maatalouden tuottavuuskasvun, elinkelpoisuuden ja tuotannon kokonaismäärän käynnissä. Investointien hiljentyessä nämä tekijät kääntyvät vähitellen laskuun ja vaikuttavat viimeistään muutaman vuoden viiveellä myös elintarviketeollisuuden kotimaisen raaka-aineen saantiin. Investointiavustusten rooli on investointien toteutumisen kannalta hyvin keskeisessä asemassa, sillä arvioiden mukaan jopa kaksi kolmasosaa investoinneista jäisi tekemättä ilman avustusta. Samalla on keskeistä varmistua siitä, että avustukset kohdentuvat pitkäkestoisiin ja tarkoituksenmukaisiin investointeihin.

Makeran maanostotoiminnan kehittämistä enemmän ilmasto- ja ympäristövaikutuksia huomioivaksi on jatkettu vuonna 2023. Luonnonvarakeskuksen selvityksen *Peltopankkitoiminta tilusjärjestelyjen ja ilmastopäästöjen hillinnän apuvälineenä* (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 91/2021) mukaan ns. maapankki-toiminnalla olisi mahdollista toteuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästövähennyksiä tilusjärjestelyjen yhteydessä. Tähän liittyen on käynnistynyt pilottihanke, jossa Makerana toimii ilmaston ja ympäristön kannalta merkittävien alueiden välittäjänä.

Makerasta myönnettävä tutkimus- ja kehittämisrahoitus muodostaa olennaisen osan ministeriön sitomattomasta tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta. Tutkimus tuottaa tietoa ja innovaatioita maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun kehittämiseksi ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Viime vuosina Makerasta myönnettävän tutkimusrahoituksen käytännön vaikuttavuuteen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Vaikuttavuuden varmistaminen lähtee jo hakujen painopisteiden valinnasta. Hankkeilta edellytetään loppuraportoinnin yhteydessä myös toimintasuosituksia ("Policy brief"). Hankkeiden arviointi- ja valintaprosessissa on korostettu hankkeita, joissa yritykset ovat mukana, ja joilla on selvä kytkentä käytännönläheiseen kehittämiseen. Näin hankkeiden tulokset saadaan vietyä nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti käytäntöön. Makeran kulutusmenoista maksettavien avustusten

määrän pienennyttyä merkittävästi viime vuosina tullaan jatkossa tarkastelemaan Makerasta osoitettavan tutkimus- ja hankerahoituksen perusteltavana pidettävää osuutta rahaston kulutusmenoista.

Makeran maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämishankerahoituksen avulla osallistutaan muiden keskeisten kansainvälisten rahoittajatahojen (EU:n ja pohjoismaisten rahoittajien väliset verkostot) kanssa laajoihin maaseutuelinkeinoja ja ruokaketjua koskeviin tutkimusohjelmiin. Euroopan unionin ja laajemminkin puitteissa tapahtuvaan tutkimukseen osallistuminen on perusteltua muun muassa sellaisissa globaaleissa aiheissa kuin ilmastonmuutos ja sen tuomat vaikutukset, ruokaturva ja kestävä ruoantuotanto. Näillä on merkittävä vaikutus myös Suomen maaseutuelinkeinoin ja ruokajärjestelmän kilpailukykyyn sekä vientimahdollisuuksiin.

1.3. Toiminnallinen tehokkuus

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Makeran toiminnalle vuotta 2023 koskien seuraavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet;

- Makeran johtokunnan tulee kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että rahaston toiminnalla edistetään hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Lisäksi johtokunnan tulee arvioida uuden hallitusohjelman mahdolliset vaikutukset rahaston toimintaan.
- CAP-suunnitelmakaudella 2023–2027 Makeran rooli valtiontakausten myöntäjänä kasvaa. Makeran johtokunnan tulee aktiivisesti kiinnittää huomiota rahaston maksuvalmiuden turvaamiseen sekä seurata rahaston vastuulle jäävien takaustappioiden määrän kehitystä.
- Makeran johtokunnan tulee kiinnittää huomiota, että tilintarkastuskertomuksessa ja MMM:n tilinpäätöskannanotossa esiin nostetut seikat huomioidaan rahaston toiminnassa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta ei asettanut rahastolle toiminnallisia tavoitteita kertomusvuodelle.

Makeran johtokunta on todennut maa- ja metsätalousministeriön asettamat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja katsoo, että näitä tavoitteita on toteutettu rahaston toiminnassa.

Makeran tehtäviä hoidettiin maa- ja metsätalousministeriössä, Ruokaviraston eri osastoilla ja Valtiokonttorissa. Päätöksiä Makeran varoista tehtiin maa- ja metsätalousministeriössä, Ruokavirastossa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa.

1.4. Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Investointien rahoitus

Maatalouden investointiavustusten rahoitus on ollut kahdesta rahoituslähteestä koostuva kokonaisuus, jonka pohjana on ollut Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. Uusi yhteisen maatalouspolitiikan rahoituskausi 2021–2027 alkoi siirtymäkaudella 2021–2022, jonka aikana olivat käytössä uuden rahoituskauden määrärahat, mutta jolloin sovellettiin maaseutuohjelman 2014–2020 tukijärjestelmiä. Vuonna 2023 maatalouden investoinnit ja tilanpidon aloittamisen tukeminen rahoitettiin EU-osarahoitteisena talousarvion momentilta 30.10.40 (Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset) ja korkotukilainat momentilta 30.10.41 (Maaseutuelinkeinoitoiminnan korkotuki). Kansallisesti Makerasta rahoitettiin peruskuivatusta, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaisia hankkeita, nuoren elinkeinoharjoittajan tilanpidon aloittamista ja osaa maatalouden energiatuotannon investointeja. Lisäksi eräisiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaisiin kohteisiin oli mahdollista myöntää valtionlainoja Makeran varoin.

Kertomusvuonna maatalouden investointiavustusten rahoitusta osoitettiin EU-osarahoitteisena valtion talousarvion momentilta 30.10.40 osoitettiin myöntämisvaltuutta rakennetukien toimeenpanoa varten 127,0 miljoonaa euroa. Lisäksi Makerasta osoitettiin 11.5.–15.10.2023 vireille tullessiin energiantuotannon investointitukihakemuksiin 18 miljoonaa euroa avustusta. Siten rakennetukiin oli käytettävissä yhteensä 145,0 miljoonaa euroa, josta sidottiin 81,1 miljoonaa euroa (EU-osarahoitteinen 72,7 miljoonaa euroa ja Makera 8,4 miljoonaa euroa).

Talousarviosta rahoitettavien investointiavustusten intensiteetti tukitasoittain vaihteli 25:stä 50 prosenttiin. Kaikkiaan vuonna 2023 rahoitettiin talousarviosta ja Makerasta 1805 kappaletta myönteistä maatalouden investointiavustuspäätöstä, joilla myönnettiin avustusta yhteensä noin 72,5 miljoonaa euroa. Kielteisiä päätöksiä tehtiin 459 kappaletta.

Makerasta rahoitettavien energiatuotannon investointikohteiden tuki oli 50 prosenttia. Kaikkiaan vuonna 2023 tehtiin 462 kappaletta myönteistä energiatuotannon investointiavustuspäätöstä, näistä 216 kappaletta rahoitettiin kokonaan kansallisesti Makerasta. Avustusta energiantuotannon investointeihin myönnettiin yhteensä 20,6 miljoonaa euroa, josta 8,4 miljoonaa euroa Makerasta. Makerasta rahoitettiin vuonna 2023 avustuksena myös porotalouden investointeja 1,99 miljoonalla eurolla, nuoren elinkeinoharjoittajan tilanpidon aloittamista 325 000 eurolla ja kolttien asuntorakentamista 135 000 eurolla. Lisäksi kolttien asuntorakentamiseen myönnettiin valtionlainaa 86 000 euroa. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen sekä kolttalain tukiin kului yhteensä 2,46 miljoonaa euroa.

Maatalouden investointiavustusten lisäksi valtion talousarvion momentilta 30.10.40 rahoitettiin mm. EU-osarahoitteisena rakennetukilain mukaisia maatalouden tilanpidon aloittamistukia 230 kappaletta ja porotalouden sekä luontaiselinkeinojen rakennetukilain Makerasta 13 kappaletta yhteensä 325 000 euroa.

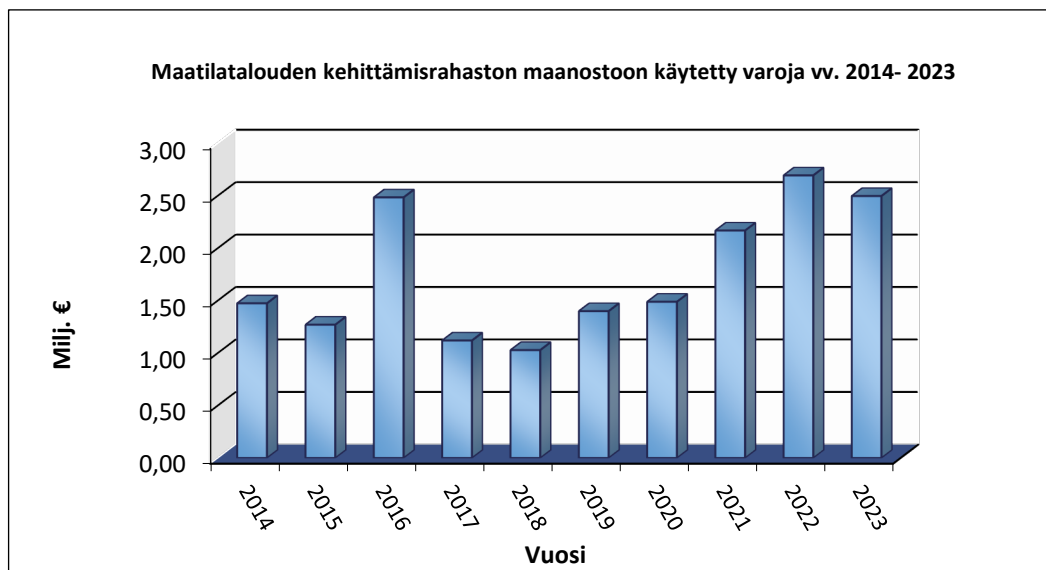
Taulukko 1. Makerasta kansallisesti rahoitetut tuet, maatalous ja porotalous 2021–2023

	2021		2022		2023	
	kpl	milj. eu-roa	kpl	milj. eu-roa	kpl	milj. eu-roa
Nuoren elinkeinoharjoittajan aloitustuki					13	0,33
Konevarastojen rakentamisinvestoinnit	29	0,51	0	0,00	0	0,00
Salaojitus	599	7,34	0	0,00	0	0,00
Tuotantovarastojen rakentamisinvestoinnit	208	6,21	0	0,00	0	0,00
Porotalouden ja luontaiselinkeinojen sekä kolttalain tuet	279	2,34	182	2,30	192	2,13
Energiantuotannon rakentamisinvestoinnit	0	0,00	0	0,00	216	8,40
Yhteensä	1115	16,40	182	2,30	421	10,86

Maanostotoiminta

Tarkoituksenmukaisilla tilusjärjestelyillä pyritään parantamaan huoltovarmuutta ja ruuantuotannon kannattavuutta. Tilusjärjestelytoimintaan liittyvällä rahaston maanhankinnalla pyritään tehostamaan tilusjärjestelyjen perusteltuja myönteisiä maatilataloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä myös ilmastovaikutuksia. Maanhankinnalla ja siihen liittyvillä tilusjärjestelyillä on mahdollista järkevöittää tilusten sijoittumista, kasvattaa aktiivitilojen pinta-alaa ja edistää tarkoituksenmukaista rakennemuutosta. Luonnonvarakeskuksen arvioinnin *Tilusrakenteen parantamistoimien yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi: Esiselvitys ja indikaattorikoeelma kokonaisvaltaisempaan arviointiin* (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2019) mukaan käytettävissä oleva lisämaa vähentää pellon raivaustarvetta ja mahdollistaa ekologian ja monimuotoisuuden kannalta hyviä ratkaisuja tilusjärjestelyalueella. Maanhankintaan käytetyt varat palautuvat Makeraan pellon saajien maksamassa saamansa lisäpellon käyvän hinnan mukaan. Vuonna 2023 maata ostettiin 2,5 miljoonalla eurolla (2,7 miljoonalla eurolla vuonna 2022). Vuonna 2023 toteutettujen kauppojen kokonaispinta-ala oli 320 hehtaaria.

Kuva 1. Maanostoon käytetyt varat vv. 2014–2023.

Makeran hallinnassa oli vuoden 2023 lopussa maata yhteensä 1027 hehtaaria, josta 85 prosenttia on peltoa ja 15 prosenttia metsää. Vuonna 2022 hallinnassa oli 837 hehtaaria ja vuonna 2021 hallinnassa oli 1148 hehtaaria.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Makeran vuoden 2023 käyttösunnitelmassa oli varattu maaseutuelinkeinojen (maa- ja elintarviketalouden) kehittämistoimintaa koskevan tutkimuksen rahoittamiseen 5,0 miljoonaa euroa, maaseudun valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen 0,51 miljoonaa euroa sekä luontaiselinkeinojen sekä kolttaluonnon kehittämissuunnitelmia koskevan tutkimuksen ja selvityksen rahoittamiseen 0,35 miljoonaa euroa.

Makeran maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämishankkeiden haku vuodelle 2023 toteutettiin kaksivaiheisena. Aiehdotusvaiheen haku päättyi 30.3.2022 ja toisen vaiheen haku 13.9.2022. Saapuneista 56 aiehdotuksesta valittiin jatkoon 30 hakemusta. Varoja myönnettiin lopulta 14 maa- ja elintarviketalouden kehittämistä koskevaan uuteen tutkimushankkeeseen, yhteensä noin neljän miljoonan euron kokonaisrahoituksen verran. Tutkimusrahoitusta kohdennettiin haun painopisteiden mukaisesti seuraaviin painopisteisiin:

- 1) Maatalouspolitiikan toimintaympäristön ja ruokajärjestelmän tulevaisuuden haasteet ja ennakointi sekä varautuminen. Arvojen ja asenteiden tuntemisella parempaan politiikkavalmisteluun sekä tuupaus kohti kestävämpiä valintoja sekä
- 2) Uudet teknologiat ja toimintamallit ja niiden käytäntöön vieminen sekä innovaatioiden pohjustaminen maa- ja elintarviketaloudessa.

Erytisesti toivottiin, että hankkeissa olisi mukana tulosten konkreettinen käytäntöön vieminen jo heti hankkeen alusta alkaen. Hankkeiden arvioinnissa kiinnitettiin yhä enemmän huomiota siihen, että hankkeet ovat monitieteisiä ja että mukana on myös ministeriön ja tutkimuslaitoksen/yliopiston ulkopuolisia rahoittajia.

Vuoden 2023 aikana avattiin myös uusi kaksivaiheinen haku vuoden 2024 tutkimusvaroista. Ensimmäinen vaihe sulkeutui 23.3.2023 ja toinen vaihe sulkeutui 13.9.2023. Tämän haun painopisteet olivat:

- 1) Suomen kotieläintuotannon kestävyys, sopeutumiskyky ja tuotannon vahvuudet kilpailuetuna
- 2) Maatalouden vesistökuormitus ja vesien hallinta (MATO2-ohjelman teemasta 1)
- 3) One Health – ihmiset, eläimet, kasvit ja ympäristö

Hakuun tuli 61 aiehdotusta, joista jatkoon pääsi 29 hanketta. Näistä rahoitettaviksi ehdotettiin 15 hanketta. Rahoituspäätökset näistä hankkeista tehdään vuoden 2024 puolella.

Makeran maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämissuunnitelman osallistuttiin kansainvälisiin tutkimusverkostoihin (ERA-NETit), jossa rahoitettiin maito- ja lihaketjujen ICT-tekniikkaan, tyypilannoitteisiin sekä proteiiniomavaraisuuteen liittyviä hankkeita, yhteensä noin 460 000 eurolla. Lisäksi rahoitettiin Luken palvelusopimusta, joka käsittää mm. politiikkaohjelmien suunnittelua ja vaikuttavuusaineistoa, sekä tuettiin AgriHubi-verkoston toiminnan käynnistämistä.

Hakuaja vuoden 2023 valtakunnallisille maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeille päättyi 27.1.2023. Makerasta rahoitettavan tutkimus- ja kehittämishankkeen haun pääteema oli ”Segregaatio ja syrjäytyminen maaseutualueilla”, jonka alla rahoitusta haettiin seuraavissa alateemoissa:

- 1) Digisyrjäytymisen ja huono-osaisuuden arki maaseuduilla
- 2) Energiaköyhyys ja liikenneköyhyys maaseutualueilla

3) Koettu arki mielessä

Rahoitushakemuksia saapui määräaikaan mennessä seitsemän kappaletta. Rahoitusta haettiin noin 966 000 euroa ja haettavana oli 510 000 euroa. Maaseutupolitiikan neuvoston hankeryhmän esityksestä maa- ja metsätalousministeriön rahoituksen päätöksellä rahoitettiin neljä hanketta. Rahoitettavien hankkeiden tulee tukea sekä maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2021–2027 että maaseutupolitiikan neuvoston tehtävien toteuttamista.

Lapin ELY-keskus avasi vuoden 2023 poro- ja luontaiselinkeinojen sekä kolttaluonnon kehittämistoimintaa koskevan tutkimushankehaun ajalle 13.3. – 30.4.2023. Tutkimuksen painopisteet olivat:

1. Porotalouden taloudelliset vaikutukset ja haasteet yksityisen elinkeinoharjoittajan toiminnan kannalta ja niiden hallinta.
2. Porojen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen; kuten loislääkintää edistämällä ja kehittämällä uusia käytäntöjä.
3. Porotalouden markkinavoiman kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet.
4. Kolttakulttuurin, kolttaluonnon ja luontaiselinkeinojen elinvoimaisuus sekä perinteiset elinkeinot ja muun maankäytön luomat haasteet.

Määräaikaan mennessä saapui kolme hakemusta. Avustusta haettiin yhteensä n. 572 877 euroa. Lapin ELY-keskus rahoitti yhden tutkimushankkeen (avustus n. 211 525 euroa). Rahoitettu hanke vastasi tutkimushankehaun painopisteeseen ”Porojen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen; kuten loislääkintää edistämällä ja kehittämällä uusia käytäntöjä”. Lapin ELY-keskuksen rahoittamat hankkeet ovat kertarahoitteisia. Rahoitetun hankkeen toteuttajien kanssa Lapin ELY-keskus on pitänyt aloitusinfon syksyllä 2023. Porotalous- ja luontaiselinkeinojen tutkimusneuvottelukunta piti vuoden aikana yhteensä neljä kokousta. Näistä yhdessä kokouksessa neuvottelukunnan jäsenet saivat kuulla meneillään olevien tutkimushankkeiden kuulumisia hanketoteuttajien kertomina.

Tutkimusten ja hankkeiden rahoitustilanne rahaston kirjanpidossa käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Taulukko 2. Makerasta rahoitettujen tutkimusten ja kehittämishankkeiden rahoitustilanne 2023

Tutkimus tai hanke	Käynnissä 1.1.2023 (kpl)	Uusia (kpl)	Päättynyt (kpl)	Käynnissä 31.12.2023 (kpl)
Maaseutuelinkeinojen kehittämistoimintaa koskevat tutkimukset	75	18	21	72
Luontaiselinkeinojen ja porotalouden kehittämistoimintaa koskevat tutkimukset	9	1	0	10
Valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet	7	4	4	7
Muut tutkimus- ja kehittämishankkeet sis. kriisituen	2	1	1	2
Yhteensä	93	24	26	91

Valtion vastuut ja valtioneuvokset

Valtio on luottolaitokselle vastuussa 100 prosenttiin asti niistä vuodesta 1992 lähtien myönnettyjen maaseutuelinkeinolain mukaisten valtionlainojen lopullisista menetyksistä, jotka johtuvat velallisen maksukyvyttömyydestä siltä osin kuin lainan vakuuksista kertyvät varat eivät riitä kattamaan valtionlainasta maksamatta olevia lyhennyksiä ja korkoja. Makeran vastuusitoumukset koskevat elinkeinoharjoittajina toimiville kotitalouksille myönnettyjä valtionlainoja.

Vuoden 1993 alusta lukien valtio on ollut edellä mainituin tavoin 80 prosenttiin asti vastuussa ennen vuotta 1992 maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettyjen maatilatalouden luottojen menetyksistä. Edellytyksenä on, että lainaa ei olisi voitu ennen vuotta 1993 irtisanoa.

Rahaston vastuut luottolaitoksille olivat 31.12.2023 yhteensä 11,8 miljoonaa euroa (15,5 miljoonaa euroa vuonna 2022). Lisäksi rahastolla on yhteensä 92,4 miljoonaa euroa lainojen takausvastuita.

Taulukko 3. Valtion vastuut 31.12.2023 (euroa)

Vastuu %	1.1.2023	Muutos 2023	31.12.2023
100	15 453 349,38	-3 669 005,84	11 784 343,54
80	3 649,36	-2 410,61	1 238,75
Yhteensä vastuusitoumukset	15 456 998,74	-3 671 416,45	11 785 582,29

Maatalouden rakennetuista annetun lain vuoden 2023 alusta voimaan tulleen muutoksen mukaan valtioneuvoksen kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 oli mahdollista myöntää valtioneuvokaus enintään 15,0 miljoonan euron lainapääomalle; takauksia myönnettiin 25 kpl (19 kpl vuonna 2022, 29 kpl vuonna 2021), yhteensä valtioneuvokaus myönnettiin noin 5,7 miljoonan euron lainapääomalle (10,7 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 6,5 miljoonaa euroa vuonna 2021).

Takauksen kohteena olevien investointien ja tilanpidon aloittamisen keskimääräinen tukikelpoinen kustannus oli noin 1 023 000 euroa (980 000 euroa vuonna 2022 ja 880 000 euroa vuonna 2021). Takausta myönnettiin keskimäärin noin 228 000 euron lainapääomalle (vuonna 2022 keskimäärin noin 346 000 euron lainapääomalle ja vuonna 2021 keskimäärin 224 000 euron lainapääomalle).

Valtioneuvokautta voidaan myöntää lypsy- ja nautakarjainvestointien, sikatalouden, lihasiipikarjatalouden, lammas- ja vuohitalouden, hevostalouden, kasvihuonetuotannon rakentamisinvestointeihin ja energiainvestointeihin sekä nuoren viljelijän tilanpidon aloittamiseen. Valtion takaama lainamäärä väheni 75,68 miljoonaan euroon.

Taulukko 4. Valtion takaama (rakennnetukilaki) lainamäärä vuosina 2018–2023 (euroa)

Vuosi	
2018	51 265 597
2019	57 596 201
2020	67 892 979
2021	76 864 976
2022	80 164 903
2023	75 679 531

Maatilojen maksuvalmiuslainat

Vuoden 2023 lopussa valtion takaama lainamäärä tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatalousyrittäjille oli yhteensä 16,8 miljoonaa euroa (laki 922/2016 takauksia 2,4 miljoonaa euroa ja laki 232/2019 takauksia 14,4 miljoonaa euroa), vuoden 2022 lopussa lainamäärä oli 27,3 miljoonaa euroa.

Taulukko 5. Makeran maksuvalmiusongelmallisille tiloille (922/2016) valtion takaama lainamäärä 2018–2023 (euroa)

Vuosi	
2018	27 499 444
2019	21 276 387
2020	14 814 207
2021	10 928 553
2022	6 155 369
2023	2 377 957

Taulukko 6. Makeran maksuvalmiusongelmallisille tiloille (232/2019) valtion takaama lainamäärä 2019–2023 (euroa)

Vuosi	
2019	16 503 634
2020	22 691 395
2021	25 847 490
2022	21 124 667
2023	14 381 211

Valtiontakauksista mahdollisesti aiheutuvat menot maksetaan Makeran varoista. Aikaisempina vuosina kehittämisrahaston menetykset vastuiden toteutumisesta ovat olleet melko vähäisiä, mutta tilikaudesta 2020 lähtien menetykset ovat kasvaneet. Vuonna 2023 takauksista aiheutui 2,0

miljoonaa euroa tappioita, joista 0,5 miljoonaa euroa oli täytetakauksien tappiota. Tämän lisäksi on maksettu viivästyskorkoja noin 7500 euroa.

Takautumissaatavien perintä on aloitettu vuonna 2022. Vuonna 2023 takautumissaatavat ovat tulleet perittäväksi pääosin maksukyvyttömyysmenettelyjen yhteydessä. Takautumissaatavia on valvottu tuensaajan konkurssissa ja yrityssaneerauksissa. Suorituksia näille saataville ei saatu tuensaajan maksukyvyttömyyden vuoksi. Joissakin velkajärjestelytapauksissa maksuohjelmassa on määrätty vähäisiä summia suoritettavaksi Makeralle.

Saatujen takausprovisioiden määrä oli 1,2 miljoonaa euroa. Valtion varoista myönnettyjen lainojen valtionvastuuhyvityksiä ei maksettu tilikauden aikana.

Taulukko 7. Makeran maksamat valtionvastuuhyvitykset ja takaustappiot (euroa)

Vuosi	Valtiontakaus	Valtionvastuuhyvitykset	Yhteensä	Saadut takausprovisiot
2018	536 047	537 555	1 073 602	1 166 371
2019	293 852	586 399	880 251	1 204 445
2020	1 660 905 ¹	0	1 660 905	1 243 222
2021	2 475 741	0	2 475 741	1 301 964
2022	2 758 018	0	2 758 018	1 305 285
2023	2 005 474	0	2 005 474	1 210 329
Yhteensä	9 730 038	1 123 953	10 853 991	7 431 617

¹Summa koostuu kokonaan maksuvalmiuslainojen takaustappioista.

Takaisinperinnät

Makeran varoista myönnettyjä tukia koskevia takaisinperintäpäätöksiä tehtiin 9 kappaletta vuonna 2023 (25 kappaletta vuonna 2022 ja 13 kappaletta vuonna 2021). Takaisinperittäväksi määrättiin kaikkiaan vuonna 2023 noin 55 000 euron (vuonna 2022 noin 196 000 euron ja vuonna 2021 noin 175 000 euron) verran avustusta ja valtionlainaa, joista vuoden 2023 aikana saatiin takaisinperityksi noin 14 000 euroa (vuoden 2022 aikana noin 136 000 euroa ja vuoden aikana 2021 noin 44 000 euroa). Lisäksi vuoden 2023 takaisinperintäpäätöksiin kohdistuvia korkoja perittiin noin 700 euroa (vuonna 2022 13 000 euroa ja vuonna 2021 noin 8 000 euroa). Saatavien perintä jatkuu edelleen vuonna 2024.

Makeran vuonna 2023 uudet perintään tulleet takaisinperinnät ovat kokonaan kansallisesti rahoitettuja. Ohjelmakauden 2014–2020 rahoituksessa Makeran rahoittamista tuista poistui EU-osarahoitteiset tuet. Tämä on vaikuttanut vähentävästi Makeran takaisinperintöjen määrään.

Taulukko 8. Makeran varoista myönnettyjen tukien takaisinperinnät (euroa)

Vuosi	Perintäpäätöksiä tehty (kpl)	Perittäväksi määrätty pääoma	Peritty pääoma	Peritty korkoja
2017	24	206 000	139 000	2 800
2018	26	412 000	66 000	3 600
2019	10	214 000	52 000	4 000
2020	7	98 000	8 000	0
2021	13	175 000	44 000	8 000
2022	25	196 000	136 000	13 000
2023	9	55 000	14 000	700
Yhteensä	114	1 356 000	459 000	32 100

1.5. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Makeralla ei ole palkattua henkilökuntaa. Makeran hallinnolliset tehtävät sekä maksuliikenne- ja kirjanpito tehtävät hoidetaan Ruokaviraston maaseutulinjalla ja tilojen myyntihintasaamisten sekä kolttaja- ja peruskuivatuslainojen perintä hoidetaan Valtiokonttorissa. Maa- ja metsätalousministeriössä Makeraan liittyviä tehtäviä hoidetaan ruokaosastolla.

1.6. Tilinpäätösanalyysi

1.6.1. Rahoituksen rakenne

Makeran vuoden 2023 käyttösuunnitelma on esitetty yksityiskohtaisesti liitteessä 2. Alla olevassa taulukossa 9 on kooste tulo- ja menoeristä vuosilta 2019–2023.

Taulukko 9. Käyttösuunnitelma vv.2019–2023, miljoonaa euroa

TULOT JA MENOT MILJ. EUROA			Kertynyt/sidottu				
TULOT	Muutos 2022–2023		2023	2022	2021	2020	2019
	Milj.€	%	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€
Lainojen korot ja lyhennykset	-1,45	-27,9	3,74	5,19	6,41	7,87	11,96
Tilojen myyntihintojen korot ja lyhennykset	1,15	206,3	1,71	0,56	2,44	1,85	3,17
Muut tulot	-0,06	-4,1	1,39	1,45	1,43	1,41	1,31
Yhteensä	-0,36	-5,0	6,84	7,20	10,29	11,13	16,44
Siirtyneet sitomattomat varat	33,35	34,1	131,11	97,76	117,15	48,63	99,51
Lainojen ja avustusten peruutukset	0,06	116,9	0,11	0,05	0,05	0,03	0,02
Siirto valtion talousarviosta	-43,70	-100,0	0,00	43,70	0,00	166,80	0,00
Yhteensä	-10,29	-7,3	131,22	141,51	117,20	215,46	99,53
Tulot yhteensä	-10,65	-7,2	138,06	148,71	127,49	226,59	115,97
MENOT							
Sijoitusmenot	-0,11	-4,1	2,58	2,69	2,20	1,49	1,64
Kulutusmenot	6,41	43,0	21,31	14,90	27,54	107,95	65,69
Menot yhteensä	6,30	35,8	23,90	17,60	29,73	109,44	67,33
Siirtyy sitomattomina seuraavalle vuodelle	-16,95	-12,9	114,16	131,11	97,76	117,15	48,63

Makeran tulo-rahoitus koostuu rahaston oman toiminnan tuloista ja valtion talousarviosiirroista. Oman toiminnan tuloja ovat lainasaamisten lyhennykset ja korot, rahaston varoilla hankittujen maa- ja vesialueiden myyntihinnat sekä muut tulot, joista suurimpana tuloeränä on maanvuokratulot. Tulojen ennustaminen on vaikeaa niiden luonteen takia. Tuloihin kuuluvat myös edelliseltä vuodelta siirtyneet sitomattomat varat sekä lainojen ja avustusten peruutukset.

Valtionlainojen koroista ja lyhennyksistä kertyi yhteensä 3,74 miljoonaa euroa. Lainakanta supistui edelleen, minkä vuoksi lainoista kertyi noin 1,45 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022, jolloin kertyi 5,19 miljoonaa euroa. Vuonna 2021 lainasaamisista kertyi vielä 6,41 miljoonaa euroa.

Tilojen myyntihintojen korkoihin ja lyhennyksiin on sisällytetty myös tilojen myynnit virastoille ja laitoksille. Tilojen myynti kaksinkertaistui edellisestä vuodesta.

Oman toiminnan tuloja kertyi vuonna 2023 yhteensä 6,84 miljoonaa euroa, vuonna 2022 yhteensä 7,20 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 yhteensä 10,29 miljoonaa euroa. Kertyneet tulot on esitetty ilman vuodelta 2022 siirtyneitä sitomattomia varoja. Kaikkiaan tulot vuonna 2023 olivat 138,06 miljoonaa euroa, vuonna 2022 tulot olivat 148,71 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 tulot olivat 127,49 miljoonaa euroa.

Menojen rakenne muuttui vuodesta 2021 kun kansallisesti rahoitettavat rakennetukiaavustukset siirrettiin budjettitalouden puolelta maksettaviksi. Pääosa menoista, noin 21,3 miljoonaa euroa (vuonna 2022 osuus menoista oli noin 14,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 osuus oli noin 27,5 miljoonaa euroa), aiheutui kulutusmenoista, joissa suurin erä oli myönnetyt avustukset ja toiseksi suurin erä kasvavat vakuustoiminnan menot. Sijoitusmenojen osuudeksi jäi noin 2,6 miljoonaa euroa (vuonna 2022 noin 2,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 noin 2,2 miljoonaa euroa).

Rahaston sijoitusmenot supistuivat 0,1 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta ja kulutusmenot kasvoivat 6,4 miljoonaa euroa.

1.6.2. Käyttösuunnitelman toteutuminen

Käyttösuunnitelma vahvistettiin 2.2.2023 ja siihen tehtiin tekninen muutos 14.2.2023 (lisättiin kohtaan B. 1.1.1. 'ja kolttalain'). Käyttösuunnitelmaan tehtiin muutos 12.10.2023, jossa päivitettiin siirtyvä erä ja lisättiin 18 miljoonaa euroa kulutusmenoihin kohdennettavaksi rakennetukilain mukaisen avustusten maksamista varten.

TULOT	Käyttös.	Käyttös.muutos
	2.2.2023	12.10.2023
V. 2022 siirtyneet sitomattomat varat	130,60	131,11
Rahaston omat tulot arvioitiin	7,70	7,70
Lainojen ja avustusten peruutukset	0,10	0,10
Yhteensä	138,40	138,91
MENOT		
Sijoitusmenoihin ohjattiin	3,00	3,00
Kulutusmenoihin ohjattiin	15,05	33,05
Yhteensä	18,05	36,05
Sitomattomaksi jäävä osuus	120,35	102,86

Makeran tulot toteutuivat vuonna 2023 hieman suunniteltua pienempinä. Kaikkiaan tuloja kertyi 138,06 miljoonaa euroa eli 0,85 miljoonaa euroa käyttösuunnitelmassa arvioitua vähemmän.

Suunnitelluista menoista sidottiin vain 66,3 prosenttia. Arvioiduista sijoitusmenoista toteutui 86,1 prosenttia ja kulutusmenoista toteutui 64,5 prosenttia. Käyttösuunnitelmassa muutos arvioituun johdettiin hakemusten odotettua pienemmästä määrästä.

Vuodelle 2024 siirtyi sitomattomia varoja 114,16 miljoonaa euroa. Käyttösuunnitelman arvion mukainen sitomattomien varojen määrä, 102,86 miljoonaa euroa, ylittyi 11,30 miljoonalla eurolla.

1.6.3. Tuotto- ja kululaskelma¹

Rahaston tuotot koostuvat toiminnan tuotoista ja rahoitustuotoista. Rahoitustuotot kattoivat noin 53 prosenttia tuotoista ja toiminnan tuotot 47 prosenttia.

Toiminnan tuotot koostuvat maksullisen toiminnan tuotoista, rahastolle hankittujen tilojen vuokrista ja käyttökorvauksista sekä muista toiminnan tuotoista. Maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat lähes 2,3 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta.

Rahoitustuotot koostuvat pääosin lainojen ja kauppahintasaamisten korkotuotoista sekä takausprovisioista. Ne on kirjattu suoriteperusteella. Rahoitustuotot laskivat edellisvuodesta noin 45 000 euroa.

Rahaston kulut koostuvat toiminnan kuluista, rahoituskuluista sekä siirtotalouden kuluista. Siirtotalouden kulujen osuus rahaston kuluista on vajaan 89 prosenttia. Toiminnan kulujen osuus oli noin 8 prosenttia ja rahoituskulujen osuus oli vajaan kolme prosenttia.

Toiminnan kulut koostuvat maan ostoista, henkilöstökuluista, palvelujen ostoista ja muista kuluista. Kuluista pääosa kertyi maan ostoista. Varastojen muutos koskee maa-alueita. Palvelujen ostot supistuivat edellisvuodesta. Muihin kuluihin sisältyvät myös muun muassa verot ja muut pakolliset maksut. Kaikkiaan toiminnan kulut kasvoivat lähes miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna johtuen varaston muutoskirjauksesta.

Rahoituskulut koostuvat pääosin keskusrahallaitosten hoitopalkkioista ja takausluottojen hoitokorvauksista. Lisäksi rahoituskuluissa on lainasaamisten tileistä poistot sekä epävarmojen tukisaatavien arvostamiskirjauksesta johtuva luottotappiokirjaus.

Siirtotalouden kulut koostuvat maksetuista avustuksista sekä siirtotalouden kulujen palautuksista. Ne olivat 17,5 miljoonaa euroa (35,9 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 66,1 miljoonaa euroa vuonna 2021). Siirtotalouden kulut supistuivat noin 18,4 miljoonalla eurolla vuodesta 2022.

Toiminnan nettotulos (JÄÄMÄ I) kasvoi edellisestä vuodesta ja oli 0,19 miljoonaa euroa. Rahoitustuottojen ja kulujen jälkeen tulos (JÄÄMÄ II) oli 1,26 miljoonaa euroa. Siirtotalouden tuottojen ja kulujen jälkeen tilikauden kuluja jäämä (JÄÄMÄ III) supistui -16,3 miljoonaa euroon, kun se vuonna 2022 oli -34,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 oli ollut -65,6 miljoonaa euroa.

---

¹ Luku 2. Tuotto- ja kululaskelma

1.6.4. Tase²

Makeran taseen loppusumma on supistunut edellisestä vuodesta 16,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 taseen loppusumma oli 337,3 miljoonaa euroa (vuonna 2022 loppusumma oli 353,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 se oli 344,1 miljoonaa euroa).

Vastaavaa

Rahaston tase koostuu lainasaamisista, joihin sisältyvät valtionlainat ja kauppahintasaamiset, sekä vaihto-omaisuudesta, lyhytaikaisista saamisista ja rahavaroista. Lainasaamia oli vuoden 2023 lopussa 12,1 miljoonaa euroa, (vuoden 2022 lopussa 15,8 ja vuoden 2021 lopussa 20,8 miljoonaa euroa), mistä taseen pitkäaikaisia lainasaamia oli 9,5 miljoonaa euroa (12,6 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 14,7 miljoonaa euroa vuonna 2021) ja lyhytaikaisia 2,6 miljoonaa euroa (3,2 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 6,1 miljoonaa euroa vuonna 2021). Lainasaamisten³ (lainat ja kauppahintasaamiset) määrä on laskenut yhtäjaksoisesti vuodesta 2004, koska uusia lainoja ei ole enää juuri myönnetty. Vuonna 2023 lainakanta supistui noin 3,8 miljoonaa euroa, suunnilleen edellisvuoden tapaan. Lainasaamisten muutos vuosina 2019–2023 on esitetty alla olevassa taulukossa 11.

Taulukko 11. Lainasaamisten muutos 2019–2023

	Muutos 2022–2023		2023	2022	2021	2020	2019
	Milj.€	%	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€
Saldo 1.1.	-5,0	-23,9	15,8	20,8	26,7	33,8	44,9
Uudet*	0,1	501,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,4
lyhennykset	1,1	-22,8	-3,9	-5,0	-6,0	-7,5	-11,4
Saldo 31.12	-3,8	-23,9	12,1	15,8	20,8	26,7	33,8

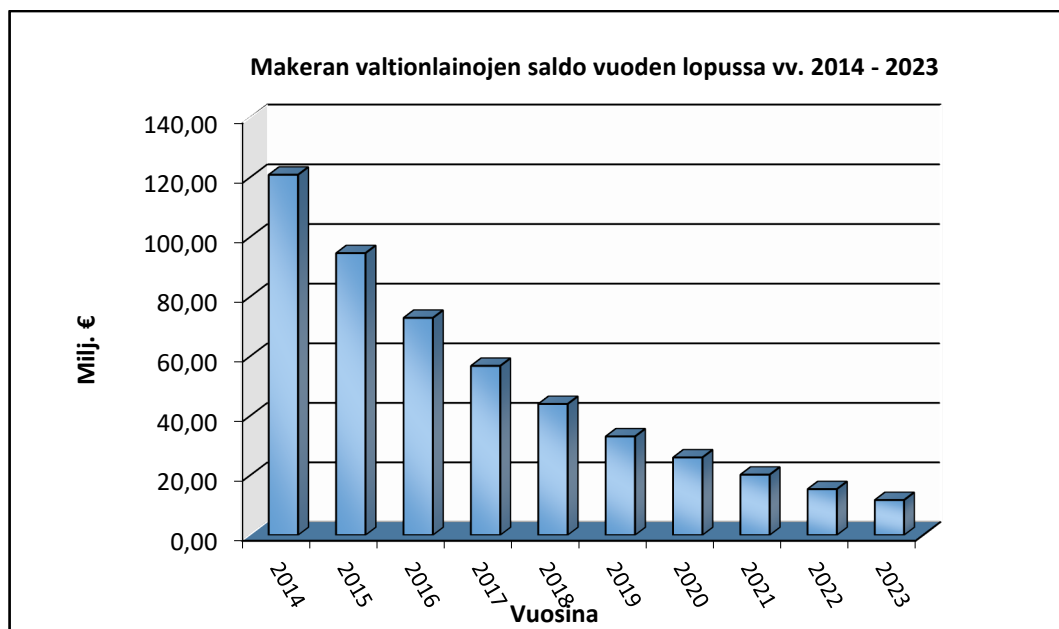
Vuonna 2023 korkoja kertyi 0,3 miljoonaa euroa (0,3 vuonna 2022 ja 0,4 vuonna 2021), uusia lainoja myönnettiin 0,1 miljoonaa euroa (0,01 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 0,2 miljoonaa euroa vuonna 2021) ja lyhennyksiä kertyi 3,9 miljoonaa euroa (5,0 vuonna 2022 ja 6,0 vuonna 2021).

² Luku 3. Tase.

³ Liitteessä 15 on selvitys talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston myöntämistä lainoista ja kauppahintasaamisista 31.12.2023.

Lainakanta koostuu pääosin valtionlainoista. Vuoden 2023 valtionlainojen saldo oli 11,8 miljoonaa euroa (15,5 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 20,3 miljoonaa euroa vuonna 2021). Alla olevassa kuvassa 2 on esitetty valtionlainojen saldo vuosina 2014–2023.

Kuva 2. Makeran valtionlainojen saldo vuoden lopussa vv. 2014–2023, miljoonaa euroa

Valtionlainasaamisten järjestämättömät ja 0-korkeiset lainasaamiset ovat 1,53 miljoonaa euroa 31.12.2023 (1,79 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 1,96 miljoonaa euroa vuonna 2021). Alla olevassa taulukossa 12 on esitetty järjestämättömät ja 0-korkeiset lainasaamiset vuosina 2019–2023.

Taulukko 12. Makeran järjestämättömät ja muut 0-korkeiset

	Muutos 2022–2023		2023	2022	2021	2020	2019
	Milj.€	%	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€	Milj.€
Valtionlainat	-0,15	-9,8	1,40	1,55	1,60	1,80	1,58
Kolttalainat	-0,02	-79,9	0,01	0,03	0,10	0,07	0,14
Peruskuivatuslainat	0,00	-21,1	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Kauppahinnat	-0,08	-40,7	0,12	0,20	0,25	0,27	0,31
Yhteensä	-0,26	-14,5	1,53	1,79	1,96	2,16	2,04

Vaihto-omaisuus (tavarat) käsittää rahaston ostamat tilat. Vaihto-omaisuus kasvoi 8,75 miljoonaan euroon edellisvuoden 7,77 miljoonasta eurosta. Tiloja on hankittu tilusjärjestelyjä varten.

Pitkäaikaiset saamiset rahastolla ei ole pitkäaikaisia saamisia.

Lyhytaikaiset saamiset koostuvat siirtosaamisista ja muista lyhytaikaisista saamisista.

Siirtosaamisista valtaosa koostuu tilusjärjestelysaamisista sekä lainojen ja kauppahintasaamisten siirtyvistä koroista. Muita siirtosaamisia on jonkin verran, ne koskevat ELY-keskusten sekä rahalaitosten tuloutuksia Makeralle.

Muissa lyhytaikaisissa saamisissa suurin erä on lainasaamisten vuonna 2023 erääntyväksi arvioitu osuus 2,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 arvioitiin kertyväksi 3,4 miljoonaa euroa. Lisäksi muihin lyhytaikaisiin saamisiin sisältyvät tukimaksusaatavat ja tutkimuksiin ja hankkeisiin annetut ennakot. Tänä vuonna tehtiin alaskirjaus epävarmojen tukimaksusaatavien osalta perustuen jatkotoimenpideyksikön laskelmaan. Epävarmat tukimaksusaatavat johtuvat saatavien perimisen epätodennäköisyydestä erityisesti konkurssimenettelyssä tai velkajärjestelyssä olevien saatavien osalta.

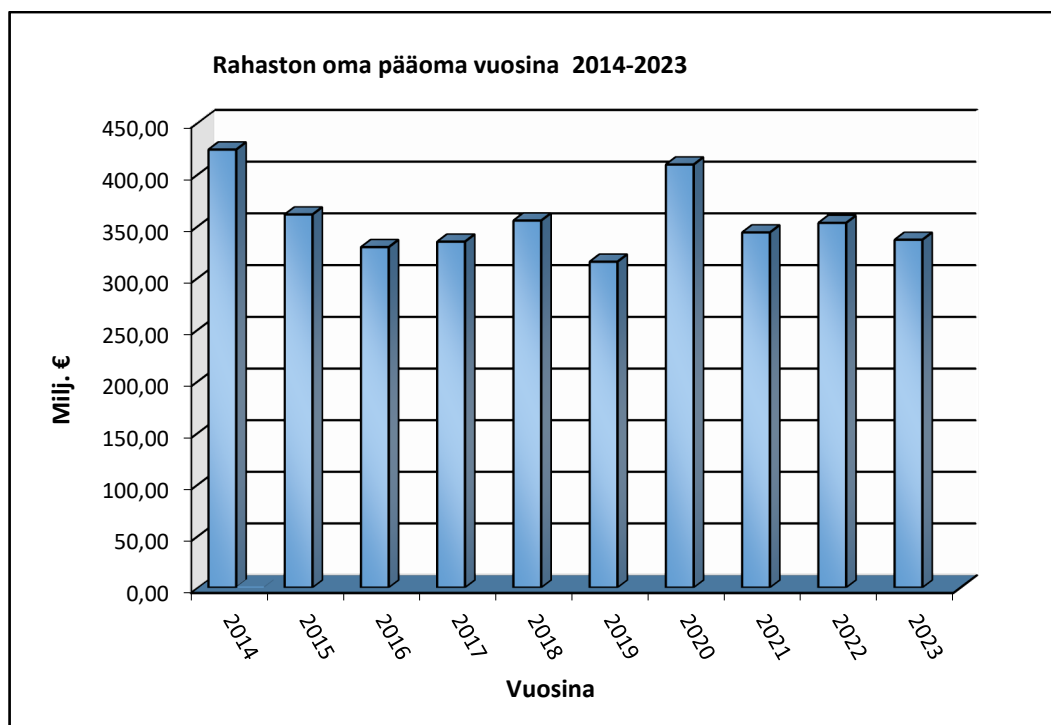
Tukimaksusaatavien määrä taseessa oli hieman pienempi mitä edellisenä vuonna eli 0,14 miljoonaa euroa. Tutkimuksiin ja hankkeisiin ei annettu ennakoita.

Yhdystilisaatava valtiolta supistuivat 316 miljoonaan euroon edellisvuoden 330 miljoonasta eurosta (vuonna 2021 yhdystilisaatava oli 315 miljoonaa euroa). Laskua oli 13,6 miljoonaa euroa vuodesta 2022.

Vastattavaa

Maatilatalouden kehittämisrahaston oma pääoma on supistunut. Oma pääoma oli vuoden 2023 lopussa 336,7 miljoonaa euroa, kun se vuoden 2022 lopussa oli 353,0 ja vuoden 2021 lopussa 343,8 miljoonaa euroa. Oma pääoma supistui edellisvuodesta 16,3 miljoonaa euroa, kun vuodesta 2021 vuoteen 2022 kasvu oli 9,2 miljoonaa euroa. Alla oleva kuva 3 havainnollistaa kehitystä vuodesta 2014 alkaen.

Kuva 3. Makeran oma pääoma vuosina 2014–2023, miljoonaa euroa.

1.6.5. Rahaston rahoituslaskelma

Rahaston likvidit varat vähenivät edellisen vuoden 330 milj. eurosta tarkasteluvuonna 14 milj. eurolla eli 316 milj. euroon. Rahastosta kulutusmenoina myönnetyt avustukset esitetään rahaston tilinpäätöksessä maksuperusteisesti, mikä vaikuttaa näkymään rahaston likviditeetistä eli sen kulloinkin käytettävissä olevista varoista.

1.7. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Johtokunta on arvioinut, täyttääkö maatilatalouden kehittämisrahaston sisäinen valvonta ja siihen kuuluva riskienhallinta sille talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetty tavoitteet ja todennut, että sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa on seuraavat pääasialliset kehittämistarpeet, joiden vuoksi ryhdytään toimenpiteisiin:

1. Vuodesta 2015 alkaen osarahoitteisten investointiavustusten rahoitus on siirretty valtion talousarvioon. Kun ohjelmakauden aikana tehdään muutoksia rahoituslähteiden välillä, on tärkeää huolehtia siitä, että määrärahojen mitoitus on tasapainossa suhteessa niihin toimiin, jotka rahoitetaan Makerasta. Lisäksi on varmistettava, että myönnetyille valtiontakauksille on olemassa riittävä kate.
2. Johtokunta pitää tärkeänä, että Makerasta myönnettävät rahoitusjärjestelmän varat sekä valtiontakaukset kohdentuvat mahdollisimman tehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla ja että rahoituspäätöksiä tehtäessä kiinnitetään kokonaisvaltaisesti erityistä huomiota investoivien tilojen taloussuunnitteluun ja riskienhallintaan ja pitkälinjaiseen toiminta- ja maksukykyyn.
3. Johtokunta pitää tärkeänä, että toiminnan jatkuvuus ja laatuun liittyvä osaaminen varmistetaan hallinnon muutosten yhteydessä.

1.8. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Makeran tehtävien hoidossa ei vuonna 2023 ole ilmennyt väärinkäytöksiä.

2. Tuotto- ja kululaskelma

MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1. - 31.12.2023		1.1. - 31.12.2022	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	1 591 401,74		424 889,83	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	169 241,75		132 802,99	
Muut toiminnan tuotot	1 343,84	1 761 987,33	4 607,79	562 300,61
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 522 972,58		417 252,71	
Ostot tilikauden aikana	2 502 936,58		2 701 057,04	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-979 964,00		-2 283 804,33	
Henkilöstökulut	4 135,01		2 512,27	
Palvelujen ostot	30 498,87		67 197,82	
Muut kulut	9 452,01	-1 567 058,47	26 823,21	-513 786,01
JÄÄMÄ I		194 928,86		48 514,60
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	1 589 641,65		1 634 476,87	
Rahoituskulut	-520 222,19	1 069 419,46	-295 613,24	-295 613,24
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00
JÄÄMÄ II		1 264 348,32		1 387 378,23
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot EU:lta	0,00	0,00	0,00	0,00
Kulut				
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	15 633 868,07		33 134 716,27	
Siirtotalouden kulujen palautukset	1 915 956,08	-17 549 824,15	2 758 017,59	-35 892 733,86
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-16 285 475,83		-34 505 355,63

4. Rahoituslaskelma

MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON RAHOITUSLASKELMA

	1.1.2023 - 31.12.2023	1.1.2022 - 31.12.2022
	€	€
OMA TOIMINTA		
Veronluonteiset tulot		
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	1 881 624,43	2 133 203,43
Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 596 128,26	1 636 917,10
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-2 856 315,63	-2 185 351,20
Henkilöstömenot	-4 135,01	-2 512,27
Muut menot	-9 173,01	-26 311,25
Korkomenot	-409 481,78	-484 793,23
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	198 647,26	1 071 152,58
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot		
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-17 549 824,15	-35 892 733,86
Muut tulonsiirrot kotimaahan		
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-17 549 824,15	-35 892 733,86
INVESTOINNIT		
Sijoitukset arvopapereihin	-110 740,41	189 179,99
Annetut lainat	-20 639,02	47 008,79
Annettujen lainojen takaisinmaksut	3 856 817,80	4 994 268,26
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	3 725 438,37	5 230 457,04
RAHOITUS		
Oman pääoman muutos		43 700 000,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		43 700 000,00
LIKVIDIEN VAROJEN MUUTOS	-13 625 738,52	14 108 875,76
LIKVIDIT VARAT 1.1.	329 621 264,56	315 512 388,80
LIKVIDIT VARAT 31.12.	315 995 526,04	329 621 264,56

5. Liitetiedot

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

Liitetiedot on numeroitu valtiovarainministeriön määräysten mukaisesti, jotta koko valtionhallinnossa olisi samat liitteet samoissa paikoissa. Niitä ei voi muuttaa. Jos jotain liitettä ei ole, sitä ei tarvitse esittää.

Käyttösuunnitelman seurantalaskelmassa **MENOT (milj. euroa)** erotus = sidottu - käyttösuunnitelma, jolloin suunnitelmaa pienempi toteutuma näkyy erotuksessa miinusmerkkisenä. Käyttösuunnitelman seurantalaskelmassa **TULOT (milj. euroa)** erotus on aina ollut kertynyt - suunnitelma.

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 2: Rahaston varojen käyttösuunnitelma

TULOT (milj. euroa)	Käyttö- suunnitelma v:lle 2023	Kertynyt v. 2023	Erotus (kertynyt- käyttö- suunn.)	Toteutunut %
1. Lainojen korot, lyhennykset ja ylimääräiset lyhennykset	5,60	3,74	-1,86	66,8
2. Tilojen myyntihintojen korot, lyhennykset ja ylimääräiset lyhennykset	1,00	0,11	-0,89	11,4
Maanseutuelinkeinolain kauppahinnat/ L 1295/90				
Maankäyttölain kauppahinnat/ L 353/58				
Porotilalain kauppahinnat/ L 590/69				
Kolttien maajärjestely/ L 593/69				
Maatilalain kauppahinnat/ L188/77				
Luontaiselinkeinolain kauppahinnat/ L610/84				
Porotalouslain kauppahinnat/ L 161/90				
Muut tulot sekä tulot myynneistä valtion virastoille ja laitoksille ¹		1,59	1,59	
	1,00	1,71	0,71	170,6
3. Valtion takauksesta saatavat provisiot	1,00	1,21		
4. Muut tulot	0,10			
Valtion takauksesta saatavat provisiot				
Muut korot		0,01		
Vuokratulot, tulot raivaus- ja rakentamiskustannusten sekä tie- ja kuivaus- ja metsänparannuskustannusten takaisin perinnästä sekä satunnaiset tulot		0,17		
	0,10	0,18	0,08	177,0
Tulot kohdista 1–4	7,70	6,84	-0,86	88,8
5. Vuodelta 2022 siirtyneet sitomattomat varat (*)	131,11	131,11	0,00	100,0
6. Lainojen ja avustusten peruutukset	0,10	0,11	0,01	112,3
7. Siirto valtion talousarviosta				
Yhteensä	138,91	138,06	-0,85	99,4

¹ Sisältää tilojen myynnit

Maatilatalouden kehittämisrahaston MENOT (milj. euroa)

	Käyttö- suunni- telma V:lle 2023 milj. €	Sidottu V:lle 2023 milj. €	Sitomatta V:lle 2023 milj. €	Toteutunut V:lle 2023 %
MENOT				
A. Sijoitusmenot				
1. Maanhankinta	2,50	2,50	0,00	99,8
2. Lainat				
2. 1. Porotalous-, luontaiselinkeino- ja kolttalainat (kansallisesti rahoitettava)	0,50	0,09	-0,41	17,2
Sijoitusmenot yhteensä	3,00	2,58	-0,42	86,1
B. Kulutusmenot				
1. Avustukset				
1. 1. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus- ja rakennetukilakien sekä kolttalain mukaiset avustukset	2,80	2,45	-0,35	87,7
1. 2. Peruskuivatusavustukset	2,00	1,88	-0,12	94,2
1. 3. Rakennetukilain (1476/2007) mukaiset avustukset (kansallisesti rahoitettavat)	18,00	8,40	-9,60	46,7
Avustukset yhteensä	22,80	12,74	-10,06	55,9
2. Rahalaitoksille maksettavat hoitopalkkiot	0,13	0,09	-0,04	66,3
3. Maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämishankkeet	5,00	5,00		100,0
4. Luontaiselinkeinojen ja porotalouden kehittämistoimintaa koskeva tutkimus	0,35	0,21	-0,14	60,4
5. Vakuustoiminnan menot	3,00	2,01	-0,99	66,8
6. Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	0,51	0,51		100,0
7. Kolttien asiainhoidon, kalavesien hoidon ja palvelutuen kulut	0,26	0,26		100,0
8. Muut menot	1,00	0,50	-0,50	50,0
Muut kulutusmenot yhteensä	10,25	8,57	-1,68	83,6
Kulutusmenot yhteensä	33,05	21,31	-11,74	64,5
Sijoitus- ja kulutusmenot yhteensä	36,05	23,90	-12,15	66,3
Siirtyy sitomattomina varoina vuodelle 2024	102,86	114,16	11,30	111,0

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 3: Henkilöstökulujen erittely

	2023	2022
Henkilöstökulut	2 454,00	2 198,00
Palkat ja palkkiot	2 454,00	2 198,00
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Henkilösivukulut	385,34	314,27
Eläkekulut	363,75	292,41
Muut henkilösivukulut	21,59	21,86
Yhteensä	2 839,34	2 512,27
Johdon palkat ja palkkiot	260,00	254,00
josta tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut	0,00	0,00
Johto	0,00	0,00
Muu henkilöstö	0,00	0,00
Lomapalkkavelka	0,00	0,00

Henkilöstökuluiksi on tässä katsottu johtokunnan, porotalouden ja luontaiselinkeinojen neuvottelukunnan kokouspalkkiot.

Johtokunnan jäsenten palkkiot on esitetty liitteessä myös erikseen.

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 6: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2023	2022	Muutos 2023–2022
Korot euromääräisistä saamisista	387 541,64	371 776,71	15 764,93
Muut rahoitustuotot	1 202 100,01	1 262 700,16	-60 600,15
Rahoitustuotot yhteensä	1 589 641,65	1 634 476,87	-44 835,22
Rahoituskulut	2023	2022	Muutos 2023–2022
Korot euromääräisistä veloista	7 517,61	24 945,76	-17 428,15
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistä poistot	110 740,41	-189 179,99	299 920,40
Muut rahoituskulut	401 964,17	459 847,47	-57 883,30
Rahoituskulut yhteensä	520 222,19	295 613,24	224 608,95
Netto	1 069 419,46	1 338 863,63	-269 444,17

Lainananto lainansaajasektoreittain

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 7: Rahastosta annetut lainat

€	Lainapääoma 31.12.2023	Lisäys 2023	Vähennys 2023	Lainapääoma 31.12.2022	Pääomamuutos 2023–2022
Yritykset ja asuntoyhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
-Julkiset yritykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
-Yksityiset yritykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asuntoyhteisöt	0	0	0	0	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 168 372,10	0,00	3 451 427,18	13 619 799,28	-3 451 427,18
Rahalaitokset	10 168 372,10	0,00	3 451 427,18	13 619 799,28	-3 451 427,18
Muut rahoituslaitokset	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	0	0	0	0	0,00
Vakuutuslaitokset	0	0	0	0	0,00
Julkisyhteisöt	0,00	0	0	0	0,00
Paikallishallinto	0,00	0	0	0	0,00
Sosiaaliturvarahastot	0	0	0	0	0,00
Valtionhallinto	0	0	0	0	0,00
Kotitaloudet	1 869 711,01	70 972,12	405 390,62	2 204 129,51	-344 418,50
Työnantaja- ja muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	1 614 079,51	59 193,60	357 259,24	1 912 145,15	-298 065,64
-Maatilataloudenharjoittajien kotitaloudet*	1 614 079,51	59 193,60	357 259,24	1 912 145,15	-298 065,64
-Muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	0	0	0	0	0,00
Palkansaajakotitaloudet	255 631,50	11 778,52	48 131,38	291 984,36	-36 352,86
Omaisuuksien ja tulonsiirtojen saajakotitaloudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Laitoskotitaloudet	0	0	0	0	0,00
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0	0	0	0,00
Valtionkirkot	0	0	0	0	0,00
Muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0	0	0	0,00
Ulkomaat	0	0	0	0	0,00
Euroopan unioni	0	0	0	0	0,00
Muut maat ja kansainväliset järjestöt	0	0	0	0	0,00
Sektori tuntematon	0	0	0,00	0	0,00
Yhteensä	12 038 083,11	70 972,12	3 856 817,80	15 823 928,79	-3 785 845,68

*Lainoihin liittyvä lisäselvitys liitteessä 15 (1) Täydentäviä tietoja.

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 9: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2023	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1–5	Yli	Alle	1–5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat							
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot							
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset							
Euromääräiset lainasaamiset	2 243 879,10	5 983 714,08	1 918 682,95	201 932,01	1 427 723,18	95,97	11 776 027,29
Muut euromääräiset sijoitukset							
Muut valuuttamääräiset sijoitukset							
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset							
Yhdystilisaatavat valtiolta				315 995 526,04			315 995 526,04
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat							
Yhteensä	2 243 879,10	5 983 714,08	1 918 682,95	316 197 458,05	1 427 723,18	95,97	327 771 553,33
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat							
Otetut valuuttamääräiset lainat							
Muut pitkäaikaiset velat							
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset							
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat							
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat							
Rahaston hoitoon jätetyt vieraat varat							
Yhteensä							

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 10: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Voimassa olevat takaukset ja takausten käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2023	Voimassa 31.12.2022	Voimassa Muutos 2023–2022	Käytettävissä enimmäis- määrä 31.12.2023
Kotitaloudet	92 438 699,88	107 444 938,84	-15 006 238,96	500 000 000,00
Maatalouden, porotalouden ja luontaiselinkeinojen investointilainat <i>Laki maatalouden rakennetuista (1476/2007), laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011)</i>	75 679 531,25	80 164 902,80	-4 485 371,55	240 000 000,00
Maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi myönnettyt valtiontakaukset <i>Laki maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista (922/2016)</i>	16 759 168,63	27 280 036,04	-10 520 867,41	260 000 000,00
<i>Laki valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoille (232/2019)</i>	2 377 957,15	6 155 369,49	-3 777 412,34	160 000 000,00
<i>Laki valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoille (232/2019)</i>	14 381 211,48	21 124 666,55	-6 743 455,07	100 000 000,00
Takaukset yhteensä	92 438 699,88	107 444 938,84	-15 006 238,96	500 000 000,00

Voimassa olevat takuut ja takuiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2023	Voimassa 31.12.2022	Voimassa Muutos 2023–2022	Käytettävissä enimmäis- määrä 31.12.2023 ¹⁾
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	12 035 231,23	15 821 076,91	-3 785 845,68	12 035 231,23
Vastuusitoumukset luottolaitoksille <i>Maaseutuelinkeinolaki (1295/1990), maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettu laki (1303/94), kolttalaki (256/1999), maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000)</i>	12 035 231,23	15 821 076,91	-3 785 845,68	12 035 231,23
Takuut yhteensä	12 035 231,23	15 821 076,91	-3 785 845,68	12 035 231,23
Takaukset ja takuut yhteensä	104 473 931,11	123 266 015,75	-18 792 084,64	512 035 231,23

Voimassa olevat takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo	Jakauma	Tilinpäätöspäivän kurssi
	€	%	€
Euro	104 473 931,11	100,0	1,0000
Yhteensä	104 473 931,11	100,0	

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 15: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Sisältö

- (1) Täydentäviä tietoja
- (2) Selvitys rahaston tilinpäätöksen liitteeseen 7: Rahastosta annetut lainat

(1) Täydentäviä tietoja

Maatilatalouden kehittämisrahaston kirjanpidossa maksullisen toiminnan tuottoihin on kirjattu maan myynnit.

Ostoihin tilikauden aikana on kirjattu maa- ja vesialueiden ostot.

Rahoituskuluihin on kirjattu keskusrahallaitosten hoitopalkkiot, lainasaamisten tileistä poistot, tukisaatavien luottotappiot sekä takausluottojen hoitokorvaukset.

Vaihto-omaisuudessa valmiit tuotteet/tavarat käsittävät Makeran varoilla hankitut maa- ja vesialueet.

Lyhytaikaisissa saamisissa

- siirtosaamiset koskevat pääosin lainojen ja kauppahintasaamisten siirtyviä korkoja, SAMPO-tukisaatavia sekä
- muut lyhytaikaiset saamiset pääosin lainojen ja kauppahintasaamisten vuoden 2023 aikana kertyviä lyhennyksiä

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liitteessä 7: Valtiokonttorin hallinnoimissa lainoissa on tehty 2016 kaksi teknistä kirjausta peruskuivatuslainojen nostoihin. Myöntäjäraportin alku- ja loppusaldo eroaa näistä syistä edelleen 2023 Makeran kirjanpidosta. Valtiokonttori on ilmoittanut, että Makeran kirjanpidon saldot ovat oikeat.

Rahaston tilinpäätöksen liitteessä 10: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

- **Myönnetyt takaukset** koskevat elinkeinonharjoittajille maatalouden rakennetuista (1476/2007), laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011) sekä laki maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista (922/2016) sekä laki maatiloille vuonna 2019 ja 2020 myönnettävistä valtiontakauksista (232/2019) nojalla myönnettäviä valtiontakauksia, joita voidaan myöntää sekä korkotukilainoille että pankkilainoille.

- **Muut monivuotiset vastuut** koostuu lainasaamisista, joihin sisältyvät valtionlainat sekä kauppahintasaamiset.

Avustukset on kirjattu maksuperusteisesti.

(2) Selvitys rahaston tilinpäätöksen liitteeseen 7: Rahastosta annetut lainat

Lainat käyttötarkoituksittain eriteltyinä	Lainapääoma varainhoito- vuoden alussa 1.1.2023	Kertyneet korot (maksuperuste)	Uudet lainat	Kertyneet lyhennykset (maksuperuste)	Korot + lyhennyk- set Milj. €	Tileistä poistot	Pääomitetut korot	Lainapääoma varainhoito- vuoden lopussa 31.12.2023	Rästissä olevat korot ja viiv. korot	Rästissä olevat lyhennykset
	€	€	€	€	€		€	€	euroa	euroa
Maankäyttölainat:					0,00			0,00		
Maatilalainat	1 170,91	22,11		1 170,91	0,00			0,00		
Maaseudun pienimuot. elinkeinotoim.lainat					0,00			0,00		
Maaseutuelinkeinolainat 91–95	13 077,88	122,38		3 359,60	0,00			9 718,28		
Maaseutuelinkeinolainat 96 - Rakennepoliittikalain muk.	29 418,88	471,83		16 322,91	0,02			13 095,97		
Maaseutuelink.rahoit.lainat 2000	8 322 547,46	224 547,90		2 847 522,48	3,07			5 475 024,98		
Porotal. & luontelink. rahoit.lainat 2000	5 253 584,15	56 903,42		583 051,28	0,64			4 670 532,87		
Rahalaitosten lainat yhteensä	13 619 799,28	282 067,64	0,00	3 451 427,18	3,73	0,00	0,00	10 168 372,10	0,00	0,00
Kolttalainat 97 - (TIKE)	1 080 628,90	30 069,96	70 972,12	139 283,25	0,17	23 603,96		988 713,81	299,94	6 624,23
Peruskuivatuslainat (TIKE)	756 570,56	23 108,72		128 074,18	0,15			628 496,38	191,15	909,27
Valtiokonttorin perimät lainat yhteensä	1 837 199,46	53 178,68	70 972,12	267 357,43	0,32	23 603,96	0,00	1 617 210,19	491,09	7 533,50
Lainat yhteensä	15 456 998,74	335 246,32	70 972,12	3 718 784,61	4,05	23 603,96	0,00	11 785 582,29	491,09	7 533,50
Kauppahintasaamiset	364 078,17	7 910,86		39 946,75	0,05	74 482,48		249 648,94	12 987,05	111 686,71
Kauppahintasaamiset yhteensä	364 078,17	7 910,86	0,00	39 946,75	0,05	74 482,48	0,00	249 648,94	12 987,05	111 686,71
Provisiot valtion takauksista		1 210 329,37								
Yhteensä lainat ja kauppahinnat	15 821 076,91	1 553 486,55	70 972,12	3 758 731,36	4,10	98 086,44	0,00	12 035 231,23	13 478,14	119 220,21

Maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöksen liite 15: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

(3) Maatilatalouden kehittämisrahaston käytetyt korkoetuudet valtionlainoissa 2023

Käytetyt korkoetuudet ovat laskennallisia eriä. Korkoetus on kokonaiskoron ja asiakkaan maksaman koron välinen erotus. Valtionlainan kokonaiskorko on viitekoron ja siihen lisättävän kiinteän prosenttiyksikkömäärän summa. Lainansaajan on maksettava lainasta kyseistä korkoa viisi prosenttiyksikköä alemmaa korkoa, kuitenkin vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa.

Käytetyt korkoetuudet 2023

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	ALMA-alue	Yhteensä
MEL	0,00	0,00	436,86	436,86
Porotalous/MEL	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakennelaina	0,00	0,00	0,00	0,00
1996–1999 tuet	0,00	0,00	436,86	436,86
MARAlaina2000	0,00	0,00	66 055,16	66 055,16
Poro/Luont.2000	0,00	87 183,15	0,00	87 183,15
Kauden 2000-tuet	0,00	87 183,15	66 055,16	153 238,31
Yhteensä	0,00	87 183,15	66 492,02	153 675,17

6. Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 28. helmikuuta 2024.

Johtokunta

Puheenjohtaja   Minna-Mari Kaila

Varapuheenjohtaja   Jani Lehto

Jyri Inha   Sanna Koivumäki   Marjatta Koskinen   Maija Kaukonen

Juha Lappalainen   Jonas Laxåback   Esko Leinonen

Tilintarkastajien merkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 28.2.2024

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

BDO Auditor Oy, tilintarkastusyhteisö

Piia-Tuulia Rauhala
JHT, KHT

Minna Havia-Niemi
JHT, KHT